

Головна | Публікації | «Я не була готова до того, що побачу на Північній Салтівці»: мисткиня Таня Бакум презентувала проєкт

«Я не була готова до того, що побачу на Північній Салтівці»: мисткиня Таня Бакум презентувала проєкт про війну в Україні

Ірина Гнатюк

11.02.2025 | 19:47

Українська мисткиня Таня Бакум відтворила розбитий росією Харків на постільній білизні. Свій проєкт «Перед кінцем світу я помию вікна» художниця презентувала в Польщі. Яку ідею заклала авторка у роботу та чи матиме вона продовження, Таня Бакум розповіла «МедіаПорту».

Таню, ви нещодавно презентували свою роботу: на простирадлах зробили фотографії понівечених будинків у Харкові. Чому Харків? І чому захотіли про це розказати?

Я почала займатися мистецтвом три роки тому й останні три роки живу між Україною та Польщею. Оскільки я певною мірою інтегрована в європейське суспільство, я розумію, що одна із моїх функцій тут як художниці — це інформувати й доносити європейцям про війну в Україні. Показувати їм, як у нас зараз, на жаль, є. І тому ця робота, яку я придумала в липні 2024 року, була якраз направлена на те, щоб показувати європейцям, що відбувається в Україні.

Фото: Таня Бакум

Назва «Перед кінцем світу я помию вікна» — відразу народилась чи це усвідомлення прийшло вже в процесі?

Це прийшло в процесі. Інколи назви приходять швидко й поетично. Інколи їм треба більше часу, щоб розкритися. Тут назва виникла за кілька хвилин, коли я просто почала думати

над цим. Я хочу трошечки заглибитися в цю назву. Я отримала один коментар під постом в одній з соцмереж — в Instagram. Одна жінка написала про те, що перед тим, як виїхати назавжди зі своєї квартири у Вугледарі, вона помила весь свій посуд і вимила квартиру. І для мене це було насправді підтвердженням цієї назви. Коли прощаєшся з чимось, що є для тебе дорогим і що є для тебе важливим — хочеться проявити піклування і турботу про це з однієї сторони. А з іншої — це певного роду ритуал прощання. Доторкнутися в останній раз до того, що ти любиш. І «перед кінцем світу я помию вікна» — це про те, щоб проявити піклування до того, що ти маєш, до того, що для тебе дороге. І в тому ж числі проявити піклування про себе таким способом, такими рутинними діями.

Ви вибрали для своєї роботи постільну білизну, це певна інтимна річ. Чому вирішили на цьому зробити принти? І презентувати свою роботу так, коли воно сохне?

Коли постільна білизна у дворі висить, просто сохне — це свого роду мирний символ. Це про рутину, коли у нас є час на те, щоб попрацювати, приділити увагу своєму. І це про піклування і турботу, про свій комфорт і свій побут. Це про спокій і про мир. А те, що зображене на них, зруйновані будівлі — це конфлікт. Він відчувається на рівні чуттєвого досвіду. Це не те, що треба пояснювати довгими мистецькими текстами, кураторськими. Це те, що ти бачиш і одразу реагуєш, одразу сприймаєш. Тому я вибрала такий спосіб донесення своєї ідеї.

Я також хочу тут розказати про ті історії, які мене надихнули на те, щоб створити таку роботу. Першою історією було те, що одна моя знайома у стані, коли їй було тривожно і вона була чимось знервована, вона може по кілька разів прати білизну, навіть якщо вона може бути чистою. Інша історія, яка насправді мене дуже вразила це те, що моя знайома подзвонила до своїх родичів у місті, з якого вже варто було евакуюватися, де росіяни були дуже близько і мене запитали, як у вас справи і їй відповіли: «Ми збираємося приклеїти шпалери у коридорі нашої квартири». І я поставила собі питання — а чому саме так, чому така реакція? І я зрозуміла, що це про те, щоб спробувати хоча б якось тримати купи свою реальність.

Коли у тебе забирають твоє найдорожче, твою реальність, твоє життя, коли ти знаєш все у цьому місті, коли ти розумієш тут твоя квартира, тут ти живеш, тут ти працюєш, тут твої родичі, тут дитсадок, куди ходять твої діти і коли у тебе це забирають — я думаю, що психіці неймовірно складно впоратися з таким навантаженням.

І це бажання хоч якось поклеїти шпалери, проявити турботу про своє житло — це про те, що люди хочуть тримати хоч якусь можливість контролю над тим, що відбувається. Тримати свою реальність, хоч якось докласти зусиль, щоб воно трималося. І це для мене дуже сумні історії. Складно уявити масштаб того, з чим стикаються люди.

З приводу Харкова, то насправді вийшло доволі випадково, що саме Харків. Я не скажу, що у мене є якась особлива прив'язаність до Харкова. Я була там один раз до повномасштабного вторгнення. Можливо, років п'ять чи шість тому. І я йду у своїй практиці за відчуттями. Тоді, у вересні 2024 року, мене покликав саме Харків.

Що ви знали про Харків і про Північну Салтівку? Чому саме туди поїхали знімати?

Я зупинялась в центрі, знімала в центрі передусім. Потім їздила до Палацу спорту. Знімала там, тому що якраз за кілька днів до того, як я приїхала, влучили у Палац спорту. Це були

складні дні для Харкова. Я запитала у місцевих, де найбільше руйнувань, і мені порадили поїхати на Північну Салтівку. Я не була готова до того, що я побачу на Північній Салтівці. Масштаби руйнувань, коли кожен, буквально кожен під'їзд горів, в нього були прильоти. Немає вікон, а деяких під'їздів взагалі немає. Мене це насправді дуже сильно вразило.

З приводу першої частини вашого запитання, як я його знала, як я його сприймала. Для мене Харків — це про широту. Що мені запам'яталось — це величезні проспекти. Мені так подобається, коли багато простору. І цього разу, як я приїхала до Харкова, мене просто вразило небо над Харковом. Це просто настільки красиво. Це поле зору, коли можна охопити небо над Харковом — дуже красиво!

В якій техніці ви працювали? В одному з ваших інтерв'ю я прочитала, що над одним із простирадл ви працювали довго — це виникла проблема чи це така кропітка робота, що зайняла багато часу?

Я вам покажу цю роботу. Це наволочка і, як ви бачите, це фотографія реальна. Це зображення із центру Харкова. І навпроти цієї будівлі... Тут бачите, навіть, видно — «кав'ярня» написано...

Фото: Таня Бакум

Синя техніка називається ціанотипія. Це такий процес фотодруку. Це безпосередньо фотографії, я її не малювала. І цей процес полягає у тому, що там є хімія, яку наносиш на тканину, потім прикладається згорі негатив, тобто фотографія у негативі і засвітлюється ультрафіолетовими лампами. Потім це все змивається, сушиться і коли воно висихає, має такий формат.

З приводу цього величезного полотна, який я надрукувала, це 1,42 м на 2 м. І складність виникла в тому, що для того, щоб засвітити цю величезну площу, мені потрібно такої величини ультрафіолетові лампи. У мене таких ламп не було, тому мені довелося цю роботу висвітлювати вісім разів. Тобто я переносила ультрафіолетові лампи з одного місця на інше. І час засвітки — пів години. Там такі важкі лампи, мені допомагав мій друг Дмитро Красний. Просто підняти лампи, викласти заново негативи, подивитись, щоб усе співпало, покласти на місце і це постійно така важка робота, лампи важкі... І у нас зайняв друк цього простирадла — 10 годин, якщо не враховувати час на нанесення хімії, безпосередньо тільки друк зайняв 10 годин.

Ви показували роботу у Познані. А де ще показували? І як сприймають її люди? Я так розумію це комплект постільної білизни, який висить і сушиться?

Поки що це було показано тільки у Познані. Але я хочу показувати його і надалі. Хочу робити такі ситуативні виїзди у різні міста, скоріш за все, Європи. Мені хочеться показувати це в Європі, показувати це у звичайних двориках там, де люди можуть випадково зайти та побачити їх. Це не про те, щоб висіти довго у галереях. Це про те, щоб люди мали безпосередній контакт з цією роботою. І так, я думаю, що у майбутньому, скоріш за все, влітку я буду вивішувати ці роботи де в європейських двориках. Як мене занесе і куди мене покличуть мої друзі.

Коли ви виставили цю роботу у Познані — що спостерігали? Як реагують люди? Це ж місцеві, можливо й переселенці?

Дворик доволі маленький і не скажу, що роботу побачили багато людей.

Ви ці роботи виставляли у себе в соцмережах і там є певні коментарі під цими роботами. Чи впізнають люди свої будинки? Чи є відгук від місцевих жителів, від харків'ян?

Мені написала одна дівчина. Вона вже давно на мене підписана. І ми з нею комунікували з приводу різних мистецьких практик до цього. І коли я опублікувала цю роботу, вона мені написала в коментарях: «Це Метробудівників, 9?» Я подивилась по карті, плюс-мінус сходиться адреса. І написала: «Скоріш за все, так». А вона каже: «Так це мій будинок!»

Таня Бакум народилася у Переяславі Київської області. З 16 років навчалась у Києві. Закінчила Київський національний економічний університет. Згодом працювала в організаціях, дотичних до творчості. У 2009 році закінчила Київську школу фотографії

Я довго не знала, що їй відповісти на це. І коли вона побачила готовий проєкт, вона мені написала про те, що хотіла б купити роботу на простирадлі. Я почала з нею більше комунікувати. І врешті-решт, я хочу подарувати їй роботу. Не цю конкретну. Я хочу створити для неї окрему роботу. Я не знаю поки що, на чому вона буде надрукована. Ми ще з нею поговоримо. Мене вражає те, що вона каже, що це буде їй нагадуванням про її будинок. І це дуже щемко. Вона жила у цьому місці з восьми років і була там до 2022 року. Вона виїхала у 2022 році. Це про пам'ять. Дуже складно досягнути таку форму підтримання близькості з тим, що тобі важливо — зі своїм домом.

Скільки загалом ви зробили таких фотографій? Чи плануєте ви розширювати цей проєкт щодо Харкова? А може у вас в перспективі є інші міста, де ви так само хотіли б показати масштаби руйнувань та щемкість дому, якого вже майже немає?

Так, у мене є близько 50 фотографій із Харкова. Це не остання моя поїздка до Харкова. Думаю, що не з цим проєктом, можливо, з чимось іншим. Я показала у своїй роботі зруйнований Харків. З іншого боку, Харків — це місто, яке стоїть, і Харків — це місто сильних людей. І тому я буду думати про те, що можливо, я б хотіла показати ще Харків з цього боку. Також я думаю, що відзніму зруйновані будівлі в інших містах. Теоретично поїду до Чернігова, можливо, до інших міст. Це вже як складеться.

Фото: Таня Бакум

Ви зараз живете за кордоном. За увесь час повномасштабної війни дуже багато мистецьких проєктів презентують за кордоном. Як, на вашу думку, сприймають за кордоном інформацію про Україну у такому форматі? Чи варто ще нагадувати?

Нагадувати однозначно варто. І варто битися і стукати у всі двері, які тільки можливо. Тому що, як на мене, у митців, які за кордоном — це їхній моральний обов'язок це робити. З приводу підтримки я можу сказати про Польщу. Тому що я більше працюю із Польщею і живу тут довгий період. Я скажу, що Польща дуже підтримує, Польща дуже відкрита до того, щоб говорити про війну і про те, щоб підтримувати наших митців. Це показує велика кількість їхніх програм і конкурсів, де вони беруть українців.

В описі про себе ви розповідаєте, що у вас є свій напрямок у мистецтві, де ви використовуєте різні техніки.

Я скажу так: до 2022 року я не визначала себе як художниця. Я у 2022 зрозуміла, що треба робити те, чого насправді дуже сильно хочеться. І все життя я хотіла бути саме мисткинею і нести сенси через свою творчість. І, як виявилось, у мене це виходить. Я дуже там довго себе шукала. І моя практика протягом останніх трьох років показала, що моє мистецтво — це концептуальне мистецтво, коли я працюю з об'єктами та надаю їм інакшого, незвичного значення. Я свою роль у мистецтві бачу як те, щоб показувати людям те, що є у суспільстві, але приховано. І те, про що не хочуть говорити або ж те, що є під певною забороною. У мене є бажання зчитувати між рядків і показувати це людям. З приводу моєї практики, то я справді займаюсь перформансом. Перформанси я дуже люблю.

Один з останніх перформансів я показувала у Запоріжжі. Там я плела маскувальну сітку. Я працювала з маскувальними сітками у своїй практиці не один раз, я плела їх у різних формах. І почалося це з початком повномасштабного вторгнення, коли був березень 2022 року. Я ходила до школи, в якій я навчалась, і плела там маскувальні сітки. Це медитативний довгий процес. І трохи сюрреалістичний, тому що, коли ти розумієш, що ти вчився в цих коридорах, аудиторіях і класах, а потім ти плетеш маскувальну сітку — це своєрідний досвід. Мені було дуже важливо презентувати це там, тому що це буквально за 30 км від лінії фронту, буквально пів години на авто.

І в цьому місті я плела маскувальну сітку зі свого одягу. Є такий перформанс у Йоко Оно, дуже подібний. Я надихалась із цього перформансу — вона одягла свою найкращу сукню, сіла на сцені, поклала біля себе ножиці і дозволила аудиторії зрізати шматки із себе та забрати ці частинки. Її перформанс називався «Cut piесе» (Відріж шматок). Мій же перформанс називається «Cut реасе» — тобто «Відрізаний мир». Така гра з назвами.

У цьому перформансі я зрізала одяг із себе і плела з нього маскувальну сітку до того часу, поки у мене нічого не залишилось, поки я не залишилася гола. Коли вже була сплетена маскувальна сітка, я дуже сильно і дуже голосно видихнула, тому що це був складний процес для мене. Потім я просто одягла цю сітку на себе. Це був, як такий створений захист для себе самої. І для мене цікавий цей перформанс у тому, що я віддаю своє начебто для колективу і це колективне символізує маскувальна сітка. Але це колективне мене ж і захищає. Це про те, в якій зараз ситуації Україна й українці. Про постійні збори, про те, що ми вкладаємось у те, щоб захистити нашу країну. І це та реальність, у якій ми перебуваємо. Ми постійно віддаємо для захисту своєї свободи. І, здається, начебто ми віддаємо це комусь, кудись, але ми віддаємо самі собі для свого захисту.

«Друк простирадла зайняв 10 годин» | Символ рутини та миру | Ціанотипія | Тан...

Читайте також: [«Народжуємо сенси разом»: Деніза Глезіна про плейбек-театр у Харкові](#)

Теги: війна РФ проти України, мистецтво, Харків

МИ У СОЦМЕРЕЖАХ

Новини

Публікації

Подкасти

Фото

Про нас

Редакційна політика

Правила використання матеріалів

РОЗВИВАЄМО ПРОЄКТ ЗА ПІДТРИМКИ:

ДИЗАЙН ТА РОЗРОБКА:

© 2025, MediaPort - новини Харкова та Харківської області